

FRÁSÖGN

af þemaráðstefnu Vestnorræna ráðsins í Aasiaat á Grænlandi 31. janúar til 1. febrúar 2015

Þemaráðstefna Vestnorræna ráðsins um sameiginlega stefnu Vestur-Norðurlanda á norðurslóðum var haldin á Sjómannahemilinu í bænum Aasiaat á Grænlandi 31. janúar – 1. febrúar sl. Af hálfu Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins sóttu ráðstefnuna Unnur Brá Konráðsdóttir, formaður, Vigdís Hauksdóttir, varaformaður, Lilja Rafney Magnúsdóttir, Páll Valur Björnsson, Páll Jóhann Pálsson og Oddný G. Harðardóttir, auk Vilborgar Ásu Guðjónsdóttur ritara. Hátt á annan tug sérfræðinga á sviði viðskipta, alþjóðastjórn mála, hagfræði, lögfræði og ferðamála tóku þátt í ráðstefnunni, ásamt fjármálaráðherra Færeyja, Jørgen Niclassen, sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra Íslands, Sigurði Inga Jóhannssyni, og utanríkisráðherra Grænlands, Vittus Qujaukitsoq. Meginviðfangsefni ráðstefnunnar var hvernig hægt væri að auka samstarf milli landanna þriggja á norðurslóðum og þá sér í lagi möguleikinn á fríverslunarsamningi milli landanna og sérstöku vestnorrænu viðskiptaráði.

Ráðstefnunni var skipt í þrjá meginhluta. Í fyrsta hlutanum tóku sjö sérfræðingar á mismunandi sviðum til máls. Sigríður Huld Blöndal, framkvæmdastjóri skrifstofu Arctic Circle, ræddi um möguleika Vestur-Norðurlanda á norðurslóðum til lengri tíma litið út frá sjónarhorni aðila sem tilheyra ekki svæðinu. Möguleikar tengdir auðlindanýtingu, siglingaleiðum og rannsóknnum voru þar efst á baugi. Þá fjallaði Sigríður um þróun Arctic Circle-ráðstefnunnar og hvernig hún gæti nýst Vestur-Norðurlöndum.

Egill Þór Níelsson, framkvæmdastjóri Kínversk-norrænu norðurslóðamiðstöðvarinnar við Heimskautastofnun Kína, fjallaði um stefnur Vestur-Norðurlanda á norðurslóðum út frá vestnorrænu sjónarmiði með áherslu á möguleika til samstarfs og eins mögulega hagsmunaárekstra. Að hans mati ætti ekki að vera erfitt að koma á auknu samstarfi á sviði samgangna, vöruviðskipta, sjávarútvegs og ferðaþjónustu. Í ljósi þess hversu alþjóðleg málefni norðurslóða væru orðin taldi hann ráð að enska yrði eitt af vinnumálum Vestnorræna ráðsins.

Heiðar Már Guðjónsson, hagfræðingur og fjárfestir, fjallaði um áhrif fólksfjölgunar, aukinnar iðnvæðingar, aukinnar eftirspurnar eftir hrávöru og nýrra markaðssvæða á norðurslóðir. Þá ræddi hann um mikilvægi hagkvæmra flutninganeta, yfirfærslu þekkingar á milli landa, alþjóðaviðskipta og fríverslunarsamninga. Hann taldi annars vegar góð samgöngunet lyklatriði til að auka viðskipti milli vestnorrænu landanna og hins vegar vel gerða samninga, svo lagaumgjörðin væri sterk og viðskiptin þar með trygg.

Bugge Thorbjørn Daniel, lektor í þjóðarétti við Syddansk Universitet, Danmörku, ræddi um lagalegar hliðar mögulegs vestnorræns fríverslunarsamnings. Samningurinn gæti orðið að veruleika á þrjá vegu. Grænland gæti gerst aðili að Hoyvíkursamningnum, fríverslunarsamningi Íslands og Færeyja, óbreyttum, samningnum gæti verið breytt áður en Grænland gerdist aðili eða að gerður yrði nýr samningur. Í öllum þremur tilvikum þyrfti að setja á fót stofnanaramma sem skilgreinir hvernig deilur um túlkun og beitingu ákvæða samningsins yrðu leystar.

Anders Stenbakken, formaður Ferðamálasamstarfs Íslands, Færeyja og Grænlands (e. NATA) fjallaði um markmið ferðamálasamstarfs Íslands, Færeyja og Grænlands sem snúa að því að koma vestnorrænu löndunum á framfæri, markaðssetja svæðið sameiginlega, auka gæði ferðaþjónustu á svæðinu og stuðla að þekkingarmiðlun, vöruþróun og nýsköpun á svæðinu.

Árni Gunnarsson, framkvæmdastjóri Flugfélags Íslands og stjórnarmaður í Grænlandsk-íslenska viðskiptaráðinu fjallaði um starfsemi Færeysk-íslenska viðskiptaráðsins og Grænlandsk-íslenska viðskiptaráðsins. Hann sagði tækifærin til að auka viðskipti milli landanna þriggja mörg en í því sambandi væru öflugar samgöngur og góðir innviðir lyklatriði. Möguleikar væru til staðar bæði þegar kæmi að flug- og sjósamgöngum. Hann sagði að stofnun vestnorræns

viðskiptaráðs yrði að vera ákvörðun þeirra fyrirtækja sem mynda tvö áður nefndu viðskiptaráðin. Næsta skref væri að kynna hugmyndina á meðal aðildarfyrirtækja og þróa málið þaðan.

Lars Thorstrup, framkvæmdastjóri Norræna Atlantshafssamstarfsins (NORA), fjallaði um nýtt frumkvæði norrænu ráðherranefndarinnar um byggðamál, þ.e. vestnorræna þróunaráætlun. Markmið áætlunarinnar er að auka skilvirkni í samstarfi um stefnumarkandi þróunarsvið og tryggja betri nýtingu fjármagns sem veitt er í verkefni sem fram fara á svæðinu.

Í umræðum benti Lilja Rafney Magnúsdóttir á að ekki væru einungis tækifæri til staðar á norðurslóðum heldur einnig miklar ógnir. Í því sambandi benti hún sérstaklega á hugsanleg mengunarslys í tengslum við auknar siglingar um svæðið og spurði hvernig Vestnorræna ráðið hygðist vinna gegn slíkum ógnum, sem og hvernig hægt væri að stuðla að því að fólkið sem býr á svæðinu njóti ávaxtanna af mögulegum tækifærum en ekki einungis erlendir aðilar. Hún ræddi einnig um þátttöku kvenna í uppbyggingu atvinnulífsins á Vestur-Norðurlöndum og hvort jöfnuður ætti ekki að vera hluti af markmiðum hugsanlegs vestnorræns viðskiptaráðs. Vigdís Hauksdóttir ræddi um lakkandi heimsmarkaðsverð á olíu og hvernig það færi saman við þær kröfur um að auka hlutfall grænnar orku, þar á meðal með því að rækta bio-eldsneyti en skortur væri á ræktunarlandi í heiminum til þess. Unnur Brá Konráðsdóttir fjallaði um þátttöku Vestnorræna ráðsins á Arctic Circle-ráðstefnunni og lagði til að ráðið legði meiri áherslu á réttindi fólksins sem býr á norðurslóðum á fundum erlendis. Almennt væri miklu meira fjallað um tækifærin á norðurslóðum en áhrif breytinga á svæðinu á líf fólksins sem býr þar.

Í öðrum hluta ráðstefnunnar tóku til máls fjármálaráðherra Færeyja, Jørgen Niclassen, sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra Íslands, Sigurður Ingi Jóhannsson, og utanríkisráðherra Grænlands, Vittus Qujaukitsoq. Niclassen ræddi um mikilvægi vestnorræns samstarfs og hvatti löndin til að nýta krafta sína til að vinna saman í stað þess að berjast gegn hvert öðru. Saman væru löndin mikilvæg og sterk. Sigurður Ingi lagði áherslu á aukið samstarf á sviði sjávarútvegs, sem væri það svið sem sameinaði löndin þrjú mest. Koma þyrfti á formlegum fundum milli ráðherra og ráðuneyta til að stjórn málin gætu skapað rammann. Svo væri það viðskiptalífið sem tæki við. Qujaukitsoq ræddi afstöðu Grænlands til vestnorræns fríverslunarsamnings og sagði meðal annars að há framlög frá Danmörku og Evrópusambandinu til landsins væri eitthvað sem grænensk stjórnvöld mundu taka tillit til í því samhengi.

Í þriðja hluta ráðstefnunnar var fundarmönnum skipt í tvo vinnuhópa. Annar fékk það verkefni að ræða um möguleikann á vestnorrænu fríverslunarsvæði og hinn vestnorrænu viðskiptaráði. Hvað vestnorrænan fríverslunarsamning varðaði var niðurstaðan sú að þörf væri á að greina betur hvað mælti með og á móti slíkum samningi. Hvað vestnorrænt viðskiptaráð varðaði var niðurstaðan sú að viðskiptaaðilar frá löndunum þremur ættu að koma saman og meta þörfina á slíku ráði. Það var því lagt til að stofna vinnuhóp eða nefnd sem skoðaði viðskipti landanna þriggja sín á milli og við önnur ríki og óskir og þarfir almennings og viðskiptalífsins þegar kemur að vestnorrænu samstarfi. Í kjölfarið mundi nefndin svo kynna þingmönnum ráðsins tillögur sínar. Lagt var til að nefndin fengi nafnið „Asiaat-nefndin“.

Vestnorræna ráðið komst einnig að þeirri niðurstöðu að Grænland hefði ekki áhuga á að gerast aðili að Hoyvíkursamningnum í núverandi mynd þar sem hann væri of víðfeðmur. Grænland hefði frekar áhuga á að stofna tvíhliða fríverslunarsamninga við Íslands annars vegar og Færeyjar hins vegar, eða að setja á fót vestnorrænan samning á milli landanna þriggja. Á fundi forsætisnefndar ráðsins í aðdraganda þemaráðstefnu var ákveðið að framvegis yrði fundur þingmannanefndar um Hoyvíkursamninginn ekki hluti af formlegri dagskrá funda Vestnorræna ráðsins, að beiðni formanns landsdeildar Grænlands. Þingmannanefndin fundaði í kjölfar þemaráðstefnu og tók Brandur Sandoy úr landsdeild Færeyja við formennsku í nefndinni af Unni Brá Konráðsdóttur. Forsætisnefnd ráðsins fundaði einnig með ráðherrunum þremur sem sóttu þemaráðstefnuna og voru þeir sammála um að ekki væri skortur á vilja til að auka viðskipti milli landanna en þörf væri á að greina málefnið nánar og sú vinna ætti að hefjast sem fyrst. Þeir sögðust ætla að leggja niðurstöður þemaráðstefnu fyrir ríkisstjórnir sínar. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins og á vefsvæðinu www.vestnordisk.is.